

Bijzondere plantenvondsten in de regio Amsterdam 2008 en 2009

door Ton Denters

Normaal gesproken ligt er ieder jaar een lijst met bijzondere vondsten; deze keer zijn er twee jaren samengevoegd! Of dit een nieuw gebruik wordt is nog niet te zeggen; wel is en blijft het doel jullie goed op de hoogte te houden van wat er in de regio gevonden is. Gebleken is dat de lijst voor velen een motiverende en bindende factor is.

De lijst telt, zoals gebruikelijk in deze meest stedelijke Floron-regio van het land, veel stedelijke waarnemingen; vooral urbane aanwinsten staan centraal. Binnen de grenzen van Groot-Amsterdam liggen ook gerenommeerde natuurgebieden, zoals het Ilperveld, het Hol (bij Kortenhoef), Botshol en het Naardermeer. Uit deze gebieden komen minder meldingen binnen, omdat de veranderingen in natuurterreinen geringer zijn, maar ook omdat vrijwilligers minder toegang hebben tot dit soort terreinen.

Trend of incident

In de laatste editie van Heukels' Flora van Nederland (2005) zijn 150 nieuwe soorten opgenomen, een toename van 8%, met het urbaan gebied als hofleverancier. Door de stedelijke dynamiek en klimatologische veranderingen houdt de 'intocht' van nieuwkomers aan. Een aantal recent verschenen soorten is in bebouwde gebieden in korte tijd volledig ingeburgerd, anderen zijn flink opweg. Volledig gesetteld zijn Kransmuur, Hoge fijnstraat – in grote delen van Amsterdam al algemener dan Canadese fijnstraat! –, Gevlamde fijnstraat, Spaanse dravik, Kransgras, Walstroleeuwenbekje en Kruijklokje. Ieder jaar kondigen zich weer nieuwe (zuidelijke) soorten aan, maar het is steeds afwachten hoe deze zich manifesteren. Een aantal recent nieuwelingen breidt zich geleidelijk uit, met als interessante soorten Kransnemesia *Nemesia melissaefolia*, Dalamtiëbekje *Linaria dalmatica*, Rimpelgras *Ehrharta erecta*, Muurnavel *Umbilicus rupestris* en Paarse droogbloem *Gamochaeta pensylvanica* (nieuwe meldingen zijn welkom!).

Groot-Amsterdam functioneert, zeker ook door het intensief stedelijk flora-onderzoek in onze stad, als landelijke graadmeter voor nieuwkomers. Het blijft de moeite waard om de komende jaren de 'intocht aan nieuwkomers' nauwgezet te volgen. Om dit goed te kunnen doen is het van belang om gericht informatie te verzamelen en onderscheidt te maken in wat zich aanbiedt. Dat is lastig, omdat het stedelijk gebied een 'vergaarbak' is van alle mogelijke soorten .... naast de indigene flora, zijn er inburgeraars, verwilderde en gedumpte tuinplanten, adventieven, ingezaaide en aangeplante soorten. Het gros is van tijdelijke en onbeduidende aard. Interessant zijn de echte stedelijke soorten; de soorten die in de stad een 'zelfstandig leven' leiden en zich op eigen kracht handhaven en zich spontaan uitbreiden (inburgeren).

Wat wel, wat niet?

- uit de toelichting bij de Nieuwe vondsten van zeldzame planten:
zie Gorteria 34 (2009-2010): 3-4 -

“Hoewel er onmiskenbaar trends in verstenend Nederland waarneembaar zijn –

zoals het veelduldig verwilderen van varens in de stad – kunnen we voor vele soorten toch moeilijk volhouden dat er sprake is van onopzettelijke introductie. Denk hierbij aan de vele ingezaaide bonte bermten of de beplanting van recent aangebrachte rotondes met onder andere Driebladvetblad *Sedum sarmentosum*, Wit vetkruid *Sedum album* en Tripmadam *Sedum rupestre*. De andere aanvoerrote, die via de tuincentra, is mogelijk nog verontrustender” ..... “Het signaleren van trends is belangrijk en een doelstelling van de 'Lijst van zeldzame planten', maar wij zijn van mening dat we met deze lijst geen voeding moeten geven aan het steeds ongrijpbaarder worden van de floristiek. Pas als er sprake is van echte inburgering moet er aan dat feit ruchtbaarheid gegeven worden; in dat geval is een artikel in Gorteria of opname in een nieuwe editie van de Heukels' Flora de aangewezen weg. Doen we dat middels de 'Lijst van zeldzame planten', dan krijgt deze steeds meer het karakter van een botanisch rariteitenkabinet waarin de echte trends verborgen blijven tussen de tuintrends”.

Flora van de toekomst

De oproep in Gorteria is voor ons stedelijk district van bijzonder belang. Juist in een periode waarin de (stedelijke) flora opmerkelijke veranderingen ondergaat, is het essentieel dat we ons op de echte trends concentreren. Dat is in lijn met de eerdere aanpak in onze regio. De afgelopen decennia hebben we de aandacht gericht op nieuw inburgerende soorten en daarover gepubliceerd – in Gorteria onder meer over Muurfijnstraal *Erigeron karvinskianus*, Halsbloem *Trachelium caeruleum* en Vroeg havikskruid *Hieracium glaucinum* subsp. *similatum* en Rimpelgras *Ehrharta erecta* – en dat blijven we doen! Om dit werk te kunnen voortzetten roepen we jullie op om je te richten op de authentiek stedelijke flora en blijvende aanwinsten. Mijd ingezaaide bermten en loop voorbij aan de talloze eenmalige garden-escapes!

Iets bijzonders gevonden; meld het meteen!¹

Ook in 2010 hopen we weer op veel speciale vondsten. Geef je interessante waarnemingen zo tijdig mogelijk door, via tondenters@hetnet.nl of floronamsterdam@gmail.com. Vermeld daarbij vindplaats(kilometerhok) en geef een korte beschrijving van het biotoop, bijzondere omstandigheden en noem zo mogelijk het aantal planten of een schatting daarvan.

Opmerkelijke vondsten 2008 en 2009

Aethusa cynapium – **Hondspeterselie** 119-485 TD Amsterdam-Vondelparkbuurt; een plant als onkruid in plantsoen. 130-476 PW Nigtevecht; langs tuinpaadjes in nieuwbouwwijk, aan achterzijde woonblokken. Hondspeterselie is in de regio Amsterdam een weinig voorkomende en onbestendige 'nomadische' soort, die her en der verschijnt maar ook weer snel verdwijnt.

Agrimonia procera – **Welriekende agrimonie** AL 116-483 Amsterdam-Sloten; in recreatiegebied De Oeverlanden. Welriekende agrimonie is sinds dat De Oeverlanden door Schotse Hooglanders worden begraasd enorm toegenomen!

Allium schoenoprasum – **Bieslook** AL Deze soort, waarvan de wilde vorm inheems is in het rivierengebied, verwilderd gemakkelijk op stenige plaatsen. In het stedelijk gebied zijn steeds meer inburgerende populaties te vinden. In de Flora-Atlas Amsterdam (1999) zijn er vier vaste groeiplekken opgenomen; sindsdien zijn er talloze 'Bieslook-culturen' bijgekomen.

---

¹ We kunnen dan gelijk navraag doen, aanvullende gegevens opvragen en zo nodig komen kijken!

Ambrosia psilostachya – **Zandambrosia** HW 114-490 Amsterdam-Westpoort; zes 'groepjes' planten op open, droge zandgrond aan rand ballastbed goederenspoor aan Aziëhavenweg. Voor het eerst een wat grotere groeihaard in de Amsterdamse regio; eerder meer incidenteel met enkel exemplaar in 123-485; 2x 124-487 en 125-486.

Amsinckia micrantha – **Kleinbloemige amsinckia** 115-486 PDe Amsterdam-Osdorp; enkele planten in perk bij Meer en Vaart.

Anemone nemorosa – **Bosanemoon** 117-493 RL Zaandam-Hembrug; op bebost industrieterrein forse populatie planten; al vanaf de jaren zestig van deze locatie bekend.

Anisantha madritensis – **Spaanse dravik** AL In Amsterdam-OudWest ligt een grote groeikern met 1000-den planten (met name Hugo de Grootkade en de aangrenzende Nassaukade). Daarnaast zijn er steeds meer nieuwe kleine vestigingen, waaronder 123-487 Amsterdam-Zeeburg; enkele planten langs kade van Dijkgracht. 119-487 Amsterdam-OudWest; samen met Glanzende ooievaarsbek in Gillis van Ledenberchstraat.

Anisantha diandra, met inbegrip van subsp. *rigida* – **Hoge dravik** (voorheen **Stijve dravik**) 121-489 TD Amsterdam-Stenen Hoofd, grote groeiplaats van deze soort op open, zandig deel. Deze dravik is al sinds 1985 bekend van deze plaats (zie Flora-atlas Amsterdam, pag. 44/45), maar ze werd nog nooit in zo'n groot aantal aangetroffen.

Arctium tomentosum – **Donzige klit** 115-489 TD Amsterdam-Geuzenveld; Brettenzone, een plant in ruige berm.

Recordaantal bijzondere muurvarens in Amsterdam.

Afgelopen jaar heeft Piet Bremer, onlangs gepromoveerd op het onderwerp varens, een onderzoek ingesteld naar het voorkomen van een aantal zeldzame muurvarens in Nederland. In het kader daarvan werden door ons ook de telresultaten van de muurplantenwerkgroep Amsterdam beschikbaar gesteld. De afgelopen jaren is het aantal bijzondere varens in Amsterdam steeds verder toegenomen. Toppers zijn **steenbreekvarens**; 5500 à 6000 planten; **tongvarens**; 2500 à 2750; **zwartsteel**; circa 350; **schubvarens** steeg tot 280! In reactie daarop mailde Piet Bremer: "Bedankt voor jullie cijfers. Het gaat voor Nederlandse begrippen om indrukwekkende aantallen. De omvang ligt in dezelfde orde van grootte als voor Zuid-Limburg. En de rest van Nederland stelt daarbij niet zo veel

voor!!

De Amsterdamse grachtmuren worden door de muurplantenwerkgroep jaarlijks geïnventariseerd. De telgegevens met de exacte vindplaatsen gaan onder meer naar de gemeente Amsterdam, die bij herstelwerkzaamheden rekening houdt met de beschermde soorten. Mede dankzij deze beschermingsmaatregelen heeft een aantal soorten zich flink kunnen uitbreiden. De verwachting is dat de komende jaren het aantal varens verder zal groeien. Wie daarvan getuige wil zijn kan meetellen; nieuwe vrijwilligers zijn van harte welkom (aanmelden via: valentijn_r@hotmail.com)

Asplenium adiantum-nigrum – **Zwartsteel MPL** Nu ook vondsten in de periferie van Amsterdam: 122-483 Amsterdam/Duivendrecht; een plant op basalten walmuur aan Korte Oudekerkerdijk. 116-487 Amsterdam-Slotermeer; circa 25 planten op muurtje aan Noordzijde Sloterplas nabij haventje.

Asplenium scolopendrium – **Tongvaren BB** Steeds meer vondsten in de periferie van Amsterdam: 116-487 *LdO* Amsterdam-Slotermeer, een plant op kademuur aan Noordzijde Sloterplas nabij haventje. 117-484 *TD* Amsterdam-Slotervaart; op muur langs waterpartij nabij station Sloterdijk. 114/115-484 *BB* Amsterdam-Osdorp; een plant aan Slotervaart ten hoogte van Jan van Zutphenplantsoen. 114-473 *RL* Uithoorn; enkele planten op op damsluis. 119-491 *VtH* Amsterdam-Westpoort, op basalten kademuur aan Coenhaven en op kademuur langs Noordzeekanaal.

Asplenium viride – **Groensteel MPL** 122-486 Amsterdam-Centrum; Amstelsluisen, in 2000 werd hier een plant ontdekt, inmiddels groeien er drie exemplaren.

Varensoorten in Amsterdamse putten:

Wim Vuik bekeek in Utrecht 60.000 straatputten; een kleine 2000 daarvan bleken begroeid, waarvan 325 met muurplanten. In Amsterdam zijn de putten niet systematisch onderzocht, maar meer steekproefsgewijs. Tot nu toe is de oogst mager. De volgende 'varenputten' zijn bekend: 118-485 Amsterdam-OudZuid; vier putten bij Theophile de Bockstraat aan de Westlandgracht met drie varensoorten waaronder Tongvaren (25) 123-487 Amsterdam-Oostelijke eilanden, vijf putten op Jacob Bontiusplaats met vijf varensoorten waaronder Tong- (35) en Steenbreekvaren (2). 124-487 Amsterdam-Zeeburg; acht putten aan Veemkade met zeven varensoorten o.a. Tongvaren (10-tallen) en Steenbreekvaren (20), eerder hier ook Adelaarsvaren (1).

Asplenium septentrionale – **Noordse streepvaren** 133-482 *RvdH* Muiden; een exemplaar op gemetselde paal in een schutting in een woonwijk uit de jaren zeventig van de vorige eeuw.

In 1990 werd deze soort voor het eerst in Nederland in Zwolle vastgesteld; daar groeide deze varen op een oude sluismuur. Haar ontdekking werd als sensationeel beschouwd: zij is een gebergteplant, waarvan de dichtsbijzijnde groeiplaatsen op enkele honderden kilometers afstand liggen. Tien jaar na Zwolle dook de soort, met eveneens een exemplaar, in Rotterdam op. Zowel in Zwolle als Rotterdam ging de soort door renovatiewerkzaamheden verloren. Aanvankelijk werd aangenomen dat deze varen zich vanuit bergstreken had gevestigd (de fijne varensporten kunnen zich inderdaad over grote afstanden verspreiden), maar gebleken is dat deze soort in ons land ook door kwekers en liefhebbers 'voor rotstuinen en muurtjes' wordt aangeboden.

Afbeelding 1: Noordse streepvaren
(Raymond van der Ham)

Asplenium trichomanes – **Steenbreekvaren MPL** Steeds meer vondsten in de periferie van Amsterdam: 116-487 Amsterdam-Slotermeer; aan Noordzijde Sloterplas nabij haventje. Amsterdam-Geuzenveld; op brugmuur aan gracht bij Lodewijk van Deysselstraat. 123-482 Duivendrecht-Duivendrechtse Vaart; op walmuur van insteekhaventje aan Pieter Braaijweg.

Astragalus glycyphyllos – **Hokjespeul** Deze Zuid-Limburgse soort is in de omgeving van IJburg ingezaaid: de volgende vondsten zijn daarvan het gevolg: 127-484 AdG Amsterdam-IJburg. 127-482 JD/AdG Diemen-Overdiemerweg; enkele planten bij PEN-bos. Ook elders is de soort als geïntroduceerd te beschouwen, zoals: 120-477 HW Amstelveen; enige planten aan de Amsteldijk-Zuid, langs oever Amstel.

Ballote nigra subsp. *meridionalis* (synoniem aan subsp. *foetida*) – **Stinkende ballote** 119-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; in verwaarloosde geveltuin aan de Van Hallstraat. 123-486 SL Amsterdam-Plantage; op Entrepotdok nabij Sarphatistraat.

Barbarea verna – **Vroeg barbarakruid** 119-489 HW Amsterdam-Spaarndammerbuurt; minimaal 30 planten aan open, ruderaal berm langs sloot aan Nieuwe Hemweg nabij de volkstuinten Zonnehoek. Vroeg barbarakruid is bijzondere soort die is opgenomen in de Atlas van de Nederlandse Flora in het deel met uitgestorven en zeer zeldzame planten (deel 1, 1980). Bij een nadere studie in 1982 is geconcludeerd dat *Barbarea verna* nog zeldzamer is dan in 1980 werd aangenomen en bovendien dat de soort slechts adventief en uit (volks)tuinen verwilderd voorkomt (zie Gorteria 11: 36-39). De plant wordt soms gekweekt als surrogaat van waterkers. Ook in België wordt het inheems voorkomen betwijfeld. In de omgeving van Amsterdam werd Vroeg barbarakruid nog niet eerder vastgesteld. Vroeg barbarakruid lijkt sterk op **Bitter bararakruid** – *Barbarea intermedia*, een soort die naast het veel algemener **Gewoon barbarakruid** – *Barbarea vulgaris*, zo nu en dan in de regio Amsterdam wordt waargenomen (onder meer in het Oostelijk Havengebied; daar nog?). Vroeg barbarakruid onderscheidt zich door de 3 tot 7 cm lange vruchten (bij Bitter hooguit 3 cm).

Afbeelding 2: Vroeg barbarakruid
(Hans Wijnberg)

Brachypodium sylvaticum – **Boskortsteel** TD 119-486 Amsterdam-Kinkerbuurt; in Jacob van Lennepstraat enkele planten op trottoir en in aangrenzende geveltuin. 119-487 Amsterdam-OudWest; in Gillis van Ledenberchstraat, tweetal planten op trottoir samen met Glanzende ooievaarsbek. 120-485/486 Amsterdam-OudZuid; drie planten langs gevelmuur aan Vossiusstraat.

Boskortsteel is een typische Zuid-Limburgse soort van lichte loofbossen en bosranden. De laatste jaren wordt dit gras steeds vaker in urbaan Nederland waargenomen. In de Amsterdamse binnenstad zijn momenteel vier vaste groeiplaatsen.

Bromus arvensis – **Akkerdravik** 120-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; vijf planten op trottoir op hoek van Van Hogendorpstraat en Van Limburg Stirumstraat. 1e vondst, van deze in heel het land zeer zeldzame soort, in de regio Amsterdam. Vroeger akkerplant, maar als zodanig verdwenen; recent inburgerend in stedelijk gebied van Eindhoven en Nijmegen.

Bromopsis inermis – **Kweekdravik** 120-486 TD Amsterdam-Centrum; forse pol langs walmuur van Prinsengracht ten hoogte van voormalige bibliotheek.

Campanula rotundifolia – **Grasklokje** 123-483 MC Amsterdam-Omval; drie planten nabij Mondriaanstoren.

Carex oederi subsp. *oedocarpa* – **Geelgroene zegge** 122-475 RL Ouderkerk aan de Amstel-Ronde Hoep; circa 25 exemplaren op nieuw gegraven natuurvriendelijke slootoever.

Catapodium rigidum – **Stijf hardgras** TD 119-489 Amsterdam-Westerpark; een forse pol op een rotsblok (onderdeel van faunapassage) bij spoorviaduct in Overbraker Binnenpolder. 122-485 Amsterdam-De Pijp; op trottoir van Govert Flinkstraat.

Ceratochloa carinata – **Gekielde dravik** 117-488 PDe Amsterdam-Geuzenveld/Slotervaart; enkele planten langs gevel en in straatgoot van Theodorus Dobbestraat ten hoogte van Dirk Bonsstraat.

Ceratophyllum submersum – **Fijn hoornblad** 139-482/139-483*) PW / Provincie

Flevoland (bron: Natuurbeheerplan). Flevoland-Almere Haven, Kromslootpark en Beginbos. In gegraven waterpartijen, waar het grondwater van het eerste watervoerend pakket nog steeds licht brak; hierdoor kunnen er planten voorkomen zoals Lidsteng, Zulte en Fijn hoornblad. Fijn hoornblad is een indicator voor brakke kwel, die in de regio Amsterdam alleen bekend was uit de zuidelijke helft van de Wijde Wormer (zie Flora-atlas Amsterdam). NB: *) en aansluitende hokken in Floron-regio IJsselmeerpolders.

Chaerophyllum temulum – **Dolle kervel** 119-489 en 120-489 TD Amsterdam-Spaarndammerbuurt; in oude beplantingsstrook langs Nieuwe Hemweg en Spaarndammerdijk.

Chenopodium botrys – **Druifkruid** 121-488 TD Amsterdam-Centrum; langs spoor bij NS-regelcentrum.

Chenopodium murale – **Muurganzenvoet** 122-486 HW Amsterdam-Plantage; op bekende groeiplaats aan Plantage Muidergracht, circa 15 planten in en nabij geveltuin en nog een 10-tal planten bij aangrenzende gevelmuur.

Chenopodium pumilio – **Liggende ganzenvoet** 123-486 SL Amsterdam-Centrum; 10-tal planten bij Amstel nabij Waterlooplein. 3e vondst in Amsterdam.

Clinopodium calamintha – **Kleine bergsteentijm** 123-486 HW Amsterdam-Plantage; op Entrepotdok bij brug over Entrepotdoksluis en op de aangrenzende Entrepotdoksluis. Op de Entrepotdoksluis al enige jaren een vrij grote populatie tussen bestrating aan de op het zuiden gerichte zijde.

Conium maculatum – **Gevlekte scheerling** 118-487 BB/NdB Amsterdam-Baarsjes; in beplanting aan Jan Evertsestraat ten hoogte van Rembrandtpark. 119-488 AvN/TD Amsterdam-Westerpark; forse groeiplaats in ruige berm Vredenhofweg aan rand van begraafplaats Vredenhof. Gevlekte scheerling is voor Amsterdam een schaarse soort met een drietal 'groeikernen'. De soort staat het meest rond station Muiderpoort (o.a. op spoordijk) en verder langs de Diemerzeedijk en op enige plaatsen langs de Slotervaart.

Conyza bonariensis en *Conyza sumatrensis* – **Gevlamde fijnstraal** en **Hoge fijnstraal** AL Beide soorten zijn in 10 jaar tijd volledig in Amsterdam geaard. Hoge fijnstraal is in de Amsterdamse binnenstad op veel plaatsen al algemener dan Canadese fijnstraal; Gevlamde fijnstraal is een meer plaatselijke verschijning, maar wel wijdverbeid.

Afbeelding 3: Gevlamde fijnstraal (Ton Denters)

Cotoneaster sternianus – **Witte boogcotoneaster** 119-488 TD Amsterdam-Westerpark; een plant op muur van gashouder op Westergasfabriekterrein.

Cotula coronopifolia – **Goudknopje** 121-483 RB Amsterdam-Buitenveldert; aan oever van plasje aan A-10 bij Europa Boulevard. 123-484 KNNV-Amsterdam Amsterdam-Watergraafsmeer, langs oevers in park Frankendael. 122-473 AL Ronde Venen-Waverhoek; in open plasdras natuurontwikkelingsgebied.

Crassula helmsii – **Watercrassula** 121-483 RB Amsterdam-Buitenveldert; aan oever van plasje aan A-10 bij Europa Boulevard. 1e vondst van deze soort in de regio Amsterdam. Dit waterplantje komt oorspronkelijk uit Australië en Nieuw-Zeeland en wordt sinds 1995 in steeds toenemende mate in ons land gevonden.

Crepis tectorum – **Smal streepzaad** In Nederland overal een zeldzame verschijning, meest in akkers en bermen. Volgens Flora Amstelaeadamensis 1852 in Amsterdam 'veel' te vinden, maar sinds 1956 (Da Costakade) niet meer waargenomen. Recent weer enkele vondsten in de hoofdstad: in 2006 een exemplaar in berm op Diemerzeedijk (126-485) en is een plant langs muurtje aan Wittenburgerkade (123-487) en in 2008 een plant in Staatsliedenbuurt langs een gevelmuur in de Visseringstraat (119-487).

Cuscuta epithymum – **Klein warkruid** 139-474 SG Bussum-Franse Kampheide; op afgeplagde heide. De Franse Kampheide is de enige plek binnen onze regio waar deze soort voorkomt.

Cynodon dactylon – **Handjesgras** 121-489 SG/KNNV-Alkmaar Amsterdam-Westerdok, Stenen Hoofd. In Amsterdamse regio een schaarse soort met enkele groeiplaatsen aan de IJsselmeerkust nabij Muiderberg; daarnaast bekend van twee locaties langs Het IJ in Amsterdam (119-489 / 121-488) in nabijheid van deze nieuwe vindplaats.

Cyrtomium falcatum en *Cyrtomium fortunei*; zie Gorteria 33-2 (2008). Opnieuw enkele vondsten van beide soorten. *Cyrtomium falcatum* – **Gewone ijzervaren** 119-487 TD Amsterdam-OudWest; drie exemplaren, op twee verschillende locatie op walmuur aan Bilderdijkkade. 122-487 TD/VtH Amsterdam-Ooster Onderdoorgang, op walmuur een exemplaar, hier als kiemplant in 2007 gesignaleerd, maar nu pas goed herkenbaar als *falcatum*. Ter plaatse ook

diverse andere muurvarens, waaronder *Polystichum aculeatum*. *Cyrtomium fortunei* – **Smalle ijzervaren** Deze nieuwe varensoort werd in 2007 ontdekt op vochtige muur nabij de Korte Prinsengracht in “Tussen de Bogen” (121-488); toen stond daar een fors uitgegroeid exemplaar; inmiddels zijn daar rondomheen circa 30 kiemplanten te vinden (*TDa*). 120-486 *TD* Amsterdam-Centrum; een jonge plant op walmuur Da Costagracht. 116-494 *MC* Zaandam, Wilhelminasluis, een jonge plant op sluismuur (zie foto op waarneming.nl).

Cyperus eragrostis – **Bleek cygergras** 119-487 *TD* Amsterdam-OudWest; 20-tal planten op basaltglooiing en aangrenzend plaveisel aan Kostverlorenvaart bij Kop van Jut. 126-488 *CB* Schellingwoude, een hele rand met planten langs Weersloot. 117-478 *LdO* Amstelveen, enkele planten in verruigde groenstrook aan Vierlingsbeeklaan en een plant in aangrenzende verwaarloosde tuin.

Datura stramonium var. *tatula* – **Doornappel** Kenmerkende variëteit met paarse bloemen. 120-487 *HW* Amsterdam-Jordaan; op meerdere plaatsen aan de Lauriergracht. Langs gevelmuren en tussen bestrating, zowel op het trottoir als aan de grachtkant. Groeit op vergelijkbare plaatsen als Zegekruid, dat ook veel in de Jordaan wordt aangetroffen. *Datura ferox* – '**Langstekelige doornappel**' Soort met grove stekels aan de 'vruchtappels'. 120-487 *KNNV-Alkmaar/SG* Amsterdam-Jordaan; aan westzijde bloemgracht, ten hoogte van Marnixstraat/Lijnbaansgracht.

Dittrichia graveolens – **Kamferalant** Deze mediterrane soort is in ons land sinds 1994 in opkomst, met name in berm van autosnelwegen (in Duitsland en België werd ze hier al eerder waargenomen). Kamferalant lijkt zich speciaal thuis te voelen in open, bepekeld randen direct langs de rijbaan en in middenbermen. De plant heeft iets weg van Vlooienkruid, maar is kleverig en draagt een karakteristieke geur (graveolens = zwaar geurend). In 2009 is Kamferalant voor het eerst in de Amsterdamse regio waargenomen: 133-481 *HM* Muiden-Zuidpolder Beosten Muiden; in berm van A-1 ten hoogte van Mariahoeveweg. 135-481 *HM* Muiderberg-Hakkelaarsbrug; in berm van A-1.

Doronicum plantagineum – **Weegbreezonnebloem** 127-483 *PW* Diemen; 10-tal planten langs Overdiemerweg, in rietland naast de Diem.

Ehrharta erecta – **Rimpelgras** 121-488 *TD* Amsterdam-Admiralenbuurt; enkele planten op stoep van Herenmarkt. 3e vondst van dit Zuid-Afrikaanse gras in Amsterdam, dat elders in het land (nog) niet gevonden is. 120-486 Amsterdam-OudWest; heeft zich op haar groeiplaats aan de Eilandsgracht verder weten uit te breiden. Zie *Gorteria* 32 (2006): 34-35.

Erucastrum gallicum – **Schijnraket** 115-476 *LdO* Amstelveen-Westwijk; zeven planten in nieuw aangelegde rotonde in de Legmeerdijk, hier ook Zeeraket (50-tal) en Smal vlieszaad. 122-488 *TD* Amsterdam-Noord; een exemplaar samen met Grote ereprijs in opengewerkte berm van Buiksloterweg bij sluizen Noord-Hollandschkanaal.

Eryngium planum – **Vlakke kruisdistel** 119-487 *TD* Amsterdam-OudWest; een 10-tal verwilderde planten op trottoir in Van Reigersbergenstraat.

Euphorbia cyparissias – **Cypreswolfsmelk** 130-476 *PW* Nigtevecht; in Dorpsstraat langs rand van tuin onder een coniferenhaag.

Euphorbia seguieriana – **Zandwolfsmelk** 121-489 *TD* Amsterdam-Westerdokseiland; een flinke groeiplaats van 10-tallen planten op het Stenen Hoofd, hier samen met Cypreswolfsmelk, Heksenmelk, Kegelsilene, Wondklaver, Grijskruid, Hoge dravik en Stijve windhalm. Zandwolfsmelk is al geruime tijd bekend van het Westerdokseiland; de van ouds bekende groeiplaats op het

voormalige spooreplacement Westerdok (121-488) is onlangs door woningbouw nagenoeg verdwenen (er werden nog drie planten aan de rand van een bouwplaats aangetroffen).

Festuca heterophylla – **Draadzwengras** MC/TD Uiterst zeldzame soort, van nature alleen in Zuid-Limburg, daarbuiten waarschijnlijk steeds met graszaad ingevoerd. Draadzwengras is een forse, polvormig gras met borstelvormige ineengevouwen onderste bladen en vlakke stengelbladen. De zaden hebben een kenmerkende topbehaving (sterke loep)". Martin Camphuijsen signaleerde deze soort in het Martin Luther Kingpark. Na deze vondst werd de soort ook in Amsterdam-Noord vastgesteld, en kort daarop ook elders in de stad. Komend jaar zullen meerdere locaties nog nader worden onderzocht, waarna het materiaal aan het Nationaal Herbarium wordt voorgelegd. In een komende nieuwsbrief zullen we de resultaten presenteren. Voorlopige vondsten: 122-483 Amsterdam-Rivierenbuurt; op drietal plaatsen langs Amsteldijk, waar het na het inzaaien van het Martin Luther Kingpark is verschenen. 122-488 Amsterdam-Noord, langs Buiksloterweg. 122-485 Amsterdam-De Pijp, op trottoir van Govert Flinkstraat. 120-488 Amsterdam-Westerpark, in Waterwijk. 119-487 Amsterdam-OudWest (Van Houweningenstraat).

Ficus carica – **Vijgenboom** 119-486 TD Amsterdam-Kinkerbuurt; een spontaan opgekomen jonge boom aan trapportaal in Kneppelhoutstraat. 120-488 SG/KNNV-Alkmaar Amsterdam-Zeeheldenbuurt; twee jonge bomen aan Brouwersgracht.

Filago vulgaris – **Duits viltkruid** 121-484 BV Amsterdam-Pijp; enkele planten aan stoeprand van Van Helt Stocadestraat. 121-486 SG Amsterdam-Centrum; 30-tal planten tussen straatstenen en aan walmuur Herengracht. 126-479 HL Amsterdam-Zuidoost, Gaaasperdam; op zandige, veel belopen heuvel. Zie ook: http://web.me.com/heli1/Gein/flora_in_zuidoost.

Fumaria capreolata – **Rankende duivenkervel** 125-483 AdG Diemen; vijf planten in een steeg tussen de Burgemeester Bickerstaat en de Gerard Burghoutweg. 4e vondst – van deze landelijk zeer zeldzame soort – in de regio Amsterdam.

Fumaria muralis – **Middelste duivenkervel** 123-483 HW Amsterdam-Duivendrecht; Spaklerweg nabij brug over Weespertrekvaart op spoortalud aan rand toerit naar spoor.

Fumaria vaillantii subsp. *schrammi* – **Roze duivenkervel** 119-488 TD

Amsterdam-Westerpark; samen met Gewone duivenkervel aan boomvoet.

Fumaria vaillantii is een duivenkervel met opvallend kleine bloemen die lijkt op **Kleinbloemige duivenkervel** *Fumaria parviflora*. *Fumaria vaillantii* en *parviflora* zijn vooral Midden- en Zuid-Europese soorten die tot in België voorkomen (zie Flora van België), maar in Nederland ontbreken (alleen adventief bekend).

Afbeelding 4: Roze duivenkervel (rechts) en Gewone duivenkervel (links) (Ton Denters)

Gagea lutea – **Bosgeelster** Bosgeelster is een soort van beekbegeleidende bossen in het (noord)oosten van het land (Drenthe, Twente, Achterhoek). Daarbuiten is de soort in het verleden soms aangeplant. Het oudste herbariummateriaal van Bosgeelster uit Nederland, dat dateert uit 1835, is opvallend genoeg in Amsterdam verzameld (zie Atlas van de Nederlandse Flora, deel 2). Op deze historische vindplaats is in 2009 tijdens het vroege voorjaar uitvoerig gezocht, maar zonder resultaat. In het verleden is de soort ook in Artis aangeplant in een gazon achter de tuin van de directeurswoning nabij de Fazanterie. Hier komt deze geelster nog steeds voor en daarnaast ook op nieuwe plekken. Hans Wijnberg meldt “de laatste jaren verschijnt de soort in toenemende mate op andere plaatsen, onder meer in gazons en sierperken bij het Wasberenen Chimpanseeverblijf en op beschaduwde grond aan de achterkant van de Artis Bibliotheek.”

Geranium lucidum – **Glanzige ooievaarsbek** 130-476 PW Nigtevecht; een plant in Dorpsstraat op erf voor schuur.

Afbeelding 5: Vroeg havikskruid -typisch gevlekt blad-

Afbeelding 6: Vroeg

Gypsophilla paniculata – **Pluimgipskruid** 131-476 PW Nederhorst den Berg; 60 planten in brede berm van Reeweg, verspreidt over een lengte van 400 m.

Hieracium aurentiacum – **Oranje havikskruid** 126-483 PW Diemen; een 10-tal planten op twee locaties in de Prinses Irenestraat en Prins Bernardlaan; in 2009 daar verdwenen maar wel op drie andere plekken in de buurt gevonden.

Hieracium glaucinum subsp. *similatum* – **Vroeg havikskruid** Een nieuw taxon voor Nederland, zie Gorteria 33 (2007-2008): 86-88. In 2006 en 2007 diverse vondsten en in 2008 opnieuw in: 121-485 *TD* Amsterdam-Centrum; een plant langs gevelmuur aan Weteringschans. 119-482 *KB/BBo* Amsterdam-Buitenveldert; langs Ernststraat ten hoogte van Van Boechorststraat.

Hieracium umbellatum – **Schermhavikskruid** *AL* In Amsterdam-OudWest en Spaarndammerbuurt duikt deze soort geregeld langs gevelmuren op, meestal met een enkel exemplaar, waaronder Van Hallstraat, Haarlemmerstraat, Zaanstraat (119-489 / 120-489 / 119-488 / 120-488).

Hierochloe odorata – **Veenreukgras** 121-474 *RL* Oudekerk aan de Amstel; 10-tallen oeverlandje Oude Waver samen met Waterpunge en Rietorchis.

Inula britannica – **Engelse alant** 120-477 *HW* Amstelveen; nog altijd op bekende vindplaats aan oever Amstel langs Amsteldijk-Zuid (zie Nieuwsbrief 38, maart 2007).

Inula conyzae – **Donderkruid** 130-476 *PW* Nigtevecht; een exemplaar op oprijlaan aan voet van muur.

Isatis tinctoria – **Wede** Op diverse plaatsen in bermen ingezaaid en daar vandaan soms ook (tijdelijk) verwilderend; zo is Wede onderdeel van een bonte berm langs de Piet Heinkade (123-487) waarbij de soort zich tot op de aangrenzende spoorbaan heeft uitgebreid.

Juncus ambiguus – **Zilte greppelrus** 139-482 *PW* Almere-Kroomslootpark; samen met greppelrus. Deze soort, die veel over het hoofd wordt gezien, komt buiten brakke gebieden ook voor op open, zeer voedselrijke, natte gronden.

Lathyrus nissola – **Graslathyrus** 112-486 *JvdB* Amsterdam-Osdorp; in natuurontwikkelingsgebied van Lutkemeer; in grasvegetatie plaatselijk zeer talrijk (100-den planten) samen met Vierzadige wikke. Graslathyrus is een kenmerkende soort van het Estuariëengebied. In de regio Amsterdam eerder op tweetal plaatsen gevonden, daarvan nog altijd op Ooster Ringdijk van Watergraafsmeer (125-485; circa 40 planten in 2008).

Lathyrus tuberosus – **Aardaker** 115-498 *RL* Zaandam; vijf exemplaren langs spoorbaan.

Lavendula angustifolium – **Lavendel** *AL* Her en der, in de hele Amsterdamse binnenstad, verwilderend; vooral aan straatkanten, opvallend vaak in de goot en ook regelmatig op walmuren.

Leonurus cardiaca – **Hartgespan** 123-486 *HW* Amsterdam-Plantage, in Artis; een plant in een verruigd perk bij goedereniging aan Entrepotdok. 126-485 *PW* Diemen; spontaan in een voortuin in Diemzigt.

Lepidium latifolium – **Peperkers** 118-488 *JD* Amsterdam-Bos en Lommer; langs A10 achter vangrail bij afslag S103 naar Haarlemmerweg.

Linaria dalmatica – **Dalmatiëbekje** Een 3e vindplaats van deze zuidelijke nieuwkomer: 121-489 *TD* Amsterdam-Westerdokseiland; een plant op Stenen Hoofd aan Westerdoksdijk. De soort werd al eerder elders aan de Westerdoksdijk (121-488) aangetroffen (daar verdwenen) en in het centrum van de stad op trottoir van Weteringschans ten hoogte van Huidekoperstraat (121-486), waar de soort nog altijd voorkomt.

Lotus glaber – **Smalle rolklaver** 125-482 HW Diemen; veelvuldig op natte tot vrij droge, zandige grond aan waterkant in noordelijk deel Bergwijckpark, hier samen met Aardbeiklaver en Heelblaadjes. Smalle rolklaver is in de regio Amsterdam een schaarse soort, die nagenoeg beperkt is tot het Amsterdamse Westpoortgebied.

Ludwigia grandiflora – **Waterteunisbloem** 119-474 HK Nes aan de Amstel, grote groeiplaats in sloot in bovenland van de Bovenkerkerpolder. 1e vondst in de Amsterdamse regio van deze opvallende van origine Amerikaanse waterplant, die in ons land snel toeneemt.

Lycium barbarum – **Boksdooorn** 122-487 WBK Amsterdam-Zeeburg; langs zuidelijk spoortalud, langs Dijksgracht.

Nasturtium officinale – **Witte waterkers** 125-485 HW Amsterdam-Watergraafsmeer; aan voet Ooster Ringdijk. 1e zekere vondst in de Amsterdamse regio (zie Flora-atlas Amsterdam: 164). De zaden van deze waterkers staan in de hauw (de langwerpige peultjes) altijd in twee rijen. Deze soort groeit veelal in of langs kalkhoudend water, met name in Zuid-Limburg, in de binnenduinstrand en in het rivierengebied, daarbuiten is het (zeer) schaars.

Nemesia melissaefolia – **Kransnemesia** Sinds de jaren tachtig handhaaft de soort zich in flinke aantallen op de bekende vindplaats bij de Chassekerk in Amsterdam (in 2008 circa 200 planten). In 2008 en 2009 zijn er een *drie* nieuwe groeiplaatsen ontdekt in: 120-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; twee planten langs gevelmuur in Van der Hoopstraat bij Fanius Scholtenstraat; 123-485/486 FN Amsterdam-Oost; enkele planten in Reinwardtstraat. 122-484 TD Amsterdam-Rivierenbuurt; 20-tal planten in Vechtstraat op trottoir en langs straatgoot, deels ook als onkruid in gevelduin.

Nemesia caerulea – '**Blauwe nemesia**' 119-486 TD Amsterdam-Kinkerbuurt; een verwilderde plant langs gevelmuur Kneppelhoutstraat. Deze fraai bloeiende soort is – anders dan *Nemesia melissaefolia* – een populaire sierplant. In 2007 werd *Nemesia caerulea* al eens in de binnenstad van Amsterdam aangetroffen (121-487) en ook in Vlaanderen is ze als straatplant gesignaleerd.

Nepeta x faassenii en *Nepeta racemosa* (syn. *Nepeta mussinii*) – **Grijs en Blauw kattenkruid** Een tweetal 'garden-escapes', die nauw verwant zijn (zie sleutel in Flora van Nederland 23e druk), waarvan Grijs kattenkruid het meest als 'garden escape' wordt aangetroffen en mogelijk ook inburgerd. 119-489 TD Amsterdam-Spaarndammerbuurt; vele 10-tallen planten tussen plaveisel, langs gevelmuren en hegranden in Zaanstraat bij Zaanhof. 130-476 PW Nigtevecht; zes planten op terrein van insteekhaven bij sluizencomplex Amsterdam-Rijnkanaal.

Mentha pulegium – **Polei** 121-483 RB Amsterdam-Buitenveldert; bij plasje aan voet van talud A-10 bij Europa Boulevard.

Mercurialis annua - **Tuinbingelkruid** TD 119-488 Amsterdam-Westerpark; soort handhaaft zich op Westergasfabriekterrein en breidt zich enigszins uit. 121-489 Amsterdam-Centrum, Stenen Hoofd; enkele planten op aangevoerde grond. Algemeen in het zuidelijke deel van ons land; in de regio Amsterdam alleen incidenteel.

Onopordum acanthium – **Wegdistel** 113-473 RL Uithoorn, enkele planten in wegberm.

Ophrys apifera – **Bijenorchis** 118-483 HWa Amsterdam-ZuiderAmstel; in berm van Damloperspad samen met Rietorchis en Brede wespenorchis.

Orobanche purpurea – **Blauwe bremraap** AL 116-483 Amsterdam-Sloten; nabij recreatiegebied De Oeverlanden, in met duinzand aangelegde middenberm van Oude Haagseweg. Hier in 2005 ontdekt en nu nog steeds aanwezig (circa 40 planten). Blauwe bremraap, die op gewoon duizendblad parasiteert, is zeldzaam in kalkrijk duin en staat op de Rode lijst.

Parnassia palustris – **Parnassia** 132-497 FN Monnickendam-Hemmeland; op bekende locatie (zie Flora-atlas Amsterdam) nog steeds een vitale populatie van circa 1750 planten.

Papaver atlanticum – **Donzige klaproos** Deze papaver waardeert warmte en steen. De bakermat van deze klaproos ligt in het Atlasgebergte in Noord-Afrika, in onze contreien is zij als tuinplant binnengehaald, maar nu vooral – met name in de Randstad – als straatplant te vinden. Het meest staat deze klaproos aan zonnige gevelmuren, waar ze in een kleurige rij kan opbloeien en een hele straatkant kan bezetten. In Amsterdam is Donzige klaproos op ruime schaal ingeburgerd, en uit minimaal 28 uurhokken als zodanig bekend. Ook elders in onze regio is de soort in opkomst: 117-478 LdO Amstelveen; tussen trottoirtegels aan Noordammerlaan en in steeg tussen de huizen.

Paulownia tomentosa – **Anna Paulownaboom** AL 120-488 Amsterdam-Staatsliedenbuurt; een jonge boom op basaltglooiing Wittenkade. 122-486 Amsterdam-Plantage; op drie plaatsen in de Plantage recent opgekomen bomen, te weten aan de Plantage Kade, de Plantage Parklaan en op de hoek van de Plantage Middenlaan en de Plantage Kerklaan. Hans Wijnberg schrijft "Dat het merendeel van de vondsten uit de Plantage komt (zie Nieuwsbrief 38, maart 2007) is niet zo vreemd, want in de achtertuin van Plantage Parklaan 9 (eens de woning van Hugo de Vries) staat, goed zichtbaar vanuit mijn achterkamer, een letterlijk huizenhoge Anna Paulownaboom die zeer waarschijnlijk als 'moederboom' functioneert."

Petrorhagia saxifraga – **Kleine mantelanjel** 126-484 PW Diemen-Noord; 20-tal planten aan Oude Waelweg.

Phytolacca acinosa – **Karmozijnbes** 121-487 TD Amsterdam-Centrum; een plant langs Front bij Centraal Station.

Picris echioides – **Dubbelkelk** 123-490 HW Amsterdam-Buiksloot; ruim 10-tal planten op vochtige grond aan verruigde oever van Noordhollandskanaal (Buikslotermeerdijk) nabij kruising Nieuwe Purmerweg.

Pimpinella peregrina – **Vreemde bevernel** HW De Funen; drie planten aan voet spoordijk bij spoorviaduct Frans de Wollantstraat. Waarschijnlijk afkomstig uit bloemrijk zaadmengsels dat langs de Piet Heinkade en Panamalaan is uitgezaaid; zie ook *Tragopogon pratensis* subsp. *orientalis*. Vreemde bevernel komt oorspronkelijk voor op droge plaatsen in Zuid-Europa, vooral in het oostelijk deel van het Middellandse Zeegebied. In Nederland, maar bijvoorbeeld ook in België en in Duitsland (Niedersaksen), is de soort recent op meerdere plaatsen in ingezaaide bermen gevonden. Zie Gorteria 33 (2007-2008): 25-27.

Pistia stratiotes – **Watersla** 126-485 PW Diemen-Noord; aan Ouddiernerlaan in brede ringsloot langs nieuwbouwwijk Vogelweide, een flink aaneengesloten vegetatiedek van drijvende planten.

Plantago media – **Ruige weegbree** 125-480 PW Amsterdam-ZuidOost; 50-tal planten op westelijk spoortalud langs wandelpad tussen metrostations Bijlmer en

Bullewijk.

Polypogon monspeliensis – **Baardgras** 119-486 TD Amsterdam-OudWest; vier planten langs gevelmuur aan Bilderdijkgracht bij Jacob van Lennepstraat. 121-485 en 122-485 TD Amsterdam-De Pijp; 10-tallen planten op verschillende plaatsen op trottoir van Govert Flinckstraat en rond Amstelbrug bij Stadhouders- en Mauritskade. 123-483 PW Amsterdam-Duivendrecht; zes planten aan Korte Oudekerkerdijk, bij ingang nieuwbouw Waternet in geroerd zand. Het is van belang om van Baardgras steeds herbariummateriaal te verzamelen; onlangs is in België op diverse plaatsen *Polypogon maritimus* vastgesteld, een soort die sterk op *monspeliensis* lijkt (zie Dumortiera 93 [2008]: 26-28).

Polypogon virides – **Kransgras** AL Dit gras breidt zich in snel tempo over Amsterdam uit; veel nieuwe vindplaatsen in OudWest (Staatsliedenbuurt, Kinkerbuurt, Overtoom), onder meer in 119-488 / 120-488 / 120-487 / 119-486 / 120-486. 121-485 Amsterdam-OudZuid; langs Stadhouderskade. 121-486 Amsterdam-Centrum; langs Amstel nabij Hermitage. 121-487 Amsterdam-Lastage; in Waalsteeg.

Polystichum aculeatum – **Stijve naaldvaren** MPL 120-486 Amsterdam-Kinkerbuurt, twee planten op Da Costagracht samen met onder meer Tongvaren en Mannetjesvaren. 122-486 Amsterdam-Plantage; een plant op Plantage Kade aan Entrepotdok. 122-487 Amsterdam-Ooster Onderdoorgang; een forse plant op walmuur, samen met *Cyrtomium falcatum*. 124/125-487 CB Amsterdam-Zeeburg; een plant op basalten kademuur. 119-482 MK Amsterdam-Buitenveldert; op de brug van de Buitenveldertse Laan over gracht bij Gijsbrecht van Aemstelpark, ten noorden van de Van Nijenrodeweg.

Portulaca oleracea – **Postelein** 119-482 BBo Amsterdam-Buitenveldert; VU-terrein. 119-486 TD Amsterdam-Kinkerbuurt; 20-tal planten op trottoir langs zonnige gevelmuur.

Potentilla norvegica – **Noorse ganzerik** 121-489 SG/KNNV-Alkmaar Amsterdam-Westerdoksdiijk; nog altijd op bekende plek op Stenen Hoofd.

Potamogeton alpinus – **Rossig fonteinkruid** 136-474/136-475 KB/WL/ER Ankeveen-Stichtse Kade; op bekende vindplaats en tevens de enige groeiplaats van onze regio; heeft zich recent iets kunnen uitbreiden ook naar het aangrenzende hok (vergelijk Flora-atlas Amsterdam, pag. 152), samen met onder meer ook **Spits fonteinkruid**.

Prunus cerasifera – **Kerspruim** 139-482 PW Almere-Kroomslootpark. Sierheester, oorspronkelijk uit Zuidoost-Europa, en hier en daar in ons land inburgerend.

Pteridium aquilinum – **Adelaarsvaren** 119-487 SG/TD Amsterdam-Kinkerbuurt; op tweetal plekken op walmuur aan Da Costagracht.

Pyrola rotundifolia – **Rond wintergroen** 127-479 FV Amsterdam-ZuidOost, Zuidelijke oeverzone Gaasperplas samen met Kleverige ogentroost en Sierlijke vetmuur. Zie ook: http://web.me.com/heli1/Gein/flora_in_zuidoost. Deze soort was in Amsterdam alleen bekend van het Westpoortgebied en daarbuiten niet bekend.

Ranunculus baudotii – **Zilte waterranonkel** 119-492 en 119-492 WNL Amsterdam-Noord, Noorder IJplas; flinke aantallen langs de hele oever van de plas. De Noorder IJplas staat in directe verbinding met Noordzeekanaal en het water heeft hier een brak karakter.

Rapistrum rugosum – **Bolletjesraket** 120-489 TD Amsterdam-Spaarndammerbuurt; 20-tal planten in berm van Spaarndammerdijk bij tankstation.

Reseda luteola – **Wouw** 138-480 PW Naarden-Naarderbos; drie planten in berm van IJsselmeerweg.

Rostraria cristata – **Klein Fakkелgras** 119-487 TD Amsterdam-OudWest; 10-tallen planten op trottoir en aan kade van Da Costagracht. 3e vondst in Amsterdam! Zie Stadsplanten pag. 307.

Rumex thyrsiflorus – **Geoorde zuring** 119-488 TD Amsterdam-Waterbuurt; een plant op plaveisel aan straatkant.

Scirpus sylvaticus – **Bosbies** 125-485 AJR Amsterdam-Watergraafsmeer; flinke groeiplaats langs drasse oever van Ringvaart samen met onder meer Beekpunge. 2e vondst in de regio Amsterdam; was alleen van het Zijdelmeer bij uithoorn bekend.

Scrophularia vernalis – **Voorjaarshelmkruid** 118-484 LdO Amsterdam-Zuid; een plant op walruur aan Sloterkade. 122-486 en 123-486 HW Amsterdam-Plantage; in Artis op tweetal plekken op verrommelde grond, in beide gevallen een 10-tal planten.

Scutellaria altissima – **Groot glidkruid** 121-482 FB Amsterdam-Zuid; enkele exemplaren in de rand van een bosje aan de oostkant van de Europaboulevard. Vermoedelijk een 'escape' uit Amstelpark, waar de soort tijdens de Floriade van 1982 werd geïntroduceerd. Eerder gemeld uit Osdorp-Wiedijkpark (116-485). De soort, die in dit heempark ooit is geïntroduceerd, gedraagt zich in het park als een onkruid. In België heeft de soort zich zeer lokaal gevestigd. In ons land zijn er nog geen inburgeringslocaties bekend.

Securigera varia – **Bont kroonkruid** 126-482 PW Diemen; drie planten aan Ouderkerkerlaan tussen Diemerdreef en busbaan.

Senecio sarracenicus – **Rivierkruid** 122-481 HW Duivendrecht-Amstelveen; vijf planten op natte grond langs oostelijke oever van Amstel aan Ouderkerkerdijk. Eerder werd de plant in 100-tallen langs de westzijde van de Amstel aangetroffen vanaf het Martin Luther Kingpark tot aan de Kalfjeslaan (zie nieuwsbrief 2007). De soort heeft zich nu dus ook gevestigd langs de andere Amsteloevers en breidt zich bovendien steeds verder uit langs de Amsteldijk Noord.

Setaria verticillata – **Kransnaalbaar** 120-486 TDa Amsterdam-Centrum; 30-tal planten langs Herengracht ten hoogte van Het Spui. 122-483 MC Amsterdam-Rivierenbuurt; langs gevelmuur Kuinderstraat.

Silene gallica – **Franse silene** In Amsterdam werd in 2007 op diverse plaatsen Franse silene ingezaaid gevonden en in 2008 is de soort opnieuw als inzaaiplant aangetroffen: 119-487 TD Amsterdam-OudWest; circa 50 planten langs Hugo de Grootgracht. Ook elders in Nederland wordt de soort uit stedelijk gebied gemeld.

Franse silene zit in diverse 'wilde planten-mengels' die veelvuldig worden aangeboden. Naast *Silene gallica* bevat dit mengsel uiteenlopende akkerplanten, met een wisselende soortsaamenstelling, met regelmatig ook *Agrostemma githago* - Bolderik, *Anagallis arvensis* subsp. *arvensis* - Rood guichelheil, *Centaurea cyanus* - Korenbloem, *Chrysanthemum segetum* - Gele ganzenbloem, *Consolida regalis* - Wilde ridderspoor, *Fumaria officinalis* - Gewone duivenkervel, *Matricaria chamomilla* - Echte kamille, *Misopates orontium* - Akkerleeuwenbek, *Papaver dubium* - Bleke klaproos, *Papaver rhoeas* - Grote klaproos, *Silene conica* - Kegelsilene, *Silene noctiflora* - Nachtkoekoeksbloem, *Tripleurospermum maritimum* - Reukloze kamille en *Vaccaria hispanica* - Koekruid.

Silene uniflora (in aanvulling op vorige nieuwsbrief): Deze silene wordt gerekend tot *Silene vulgaris*, die in een aantal goed herkenbare ondersoorten uiteenvalt, waaronder de bij ons inheemse subspecies *vulgaris*: **Blaassilene**. Naast Blaassilene, omvat de groep *vulgaris* diverse rotsplanten, die met hun liggende stengels en sierlijk, minder robuuste formaat opvallen. In Amsterdam zijn deze 'rotsplanten', die waarschijnlijk horen tot de subspecie *glareosa* (synoniem aan *Silene uniflora* en *Silene glareosa*), op een drietal plaatsen aangetroffen. Naast de eerdere vondsten (119-487; 123-487) is dit taxon in 2009 op een walmuur aan de Singel ten hoogte van de Bergstraat ontdekt (121-487 *VtH*). De Amsterdamse vondsten hebben ongetwijfeld betrekking vanuit cultuur ontsnapte planten (garden escapes), maar in stenige gebieden is inburgering op termijn zeker denkbaar.

Sisymbrium irio - **Brede raket** 120-485 *JE* Amsterdam-OudZuid; in Breitnerstraat. 124-486 *TD* Amsterdam-Zeeburg; 10-tal planten langs straatkant in verwaarloosde gevelduin aan Van Eesterenlaan nabij Cruquiusweg.

Solanum physalifolium - **Glansbesnachtschade** 126-483 *PW* Diemen; twee planten in plantsoen aan Ouddiemerlaan bij hoek Prins Mauritslaan.

Soleirolia soleirolii - **Slaapkamergeluk** 120-485/120-486 *TD* Amsterdam-OudZuid; in Vossiusstraat een flinke groeiplaats langs gevelmuur. 122-486 *SL* Amsterdam-Plantage; Nieuwe Prinsengracht. 120-488 *HW* Amsterdam-Jordaan; op vochtige, beschaduwde plaats tussen plaveisel, Goudsbloemstraat. 125-487 *LdO* Amsterdam-Zeeburg; tegen muur aan Stuurmankade. 121-488 *HW* Amsterdam-Centrum; op vochtige, stenige plaats onder aan souterraintrap aan Brouwersgracht. 126-483 Diemen; in vochtig steegje achter Prinses Beatrixlaan. 138-479 *PW* Naarden; in steegje nieuwbouwwijk. 126-483 *PW* Diemen centrum; twee groeiplekken in vochtig, beschaduwd steegje.

Sorghum halepense - **Wilde sorgo** 120-487 *HB* Amsterdam-OudWest; een flinke

groeiplaats langs Nassaukade ten hoogte van 2e Hugo de Grootstraat.

Sutera cordata – **Tapijtbloem** AL Tuinplant uit Zuid-Afrika; regelmatig als 'garden-escape' op straat; er is echter (nog) geen sprake van inburgering.

Tellima grandiflora – **Franjekelk** 122-486 SL Amsterdam-Plantage; langs Nieuwe Prinsengracht.

Teucrium scorodonia – **Valse salie** AL In Amsterdam-OudWest op diverse plaatsen inburgerende populaties: Watertorenplein (119-488), Zaagmolenstraat (120-487), 1e Nassaustraat (120-488).

Thelypteris palustris – **Moerasvaren** MPL 119-486 Amsterdam-OudWest; een plant op walmuur van Bilderdijkkade. 120-486 Amsterdam-Kinkerbuurt; een plant op brugmuur bij Nassaukade aan Jacob van Lennepkanaal. 123-482 Duivendrecht-Duivendrechtse Vaart; een exemplaar samen met steenbreekvarens op varenrijke kademuur aan Fenengastraat. 124-489 Nieuwendam; een plant op oude sluismuur.

Thrachelium caeruleum - **Halsbloem** 119-486 TD Amsterdam-OudWest; enkele planten op walmuur aan Jacob van Lennepkade. Amsterdam telt nu 8 groeiplaatsen van deze fraaie zuidelijke soort. Halsbloem komt van nature voor op vochtige en beschaduwde rotsen en oude muren in Portugal, Spanje en Italië.

Tragopogon pratensis subsp. *orientalis* – **Oosterse morgenster** Oosterse morgenster heeft opvallend grote, oranje tot goudgele bloemen, die dubbel zo lang zijn als de binnenste omwindselbladen. Deze morgenster komt van nature zeldzaam voor in het rivierengebied, maar wordt is tegenwoordig ook veel in stedelijke gebieden te zien, omdat ze hier steeds vaker wordt uitgezaaid. In Amsterdam is dat ook het geval, met name in het stadsdeel Zeeburg; hier onder meer langs Piet Heinkade, Panamakade en de Zuiderzeeweg, verder ook langs Wibautstraat en Spaklerweg.

Umbilicus rupestris – **Muurnavel** (nieuwe Nederlandse naam, in plaats van *Venusnavel* en *Rots-navelkruid*) 122-486 AL/HW Amsterdam-Plantage; in 2004 op kademuur van Entrepotdok ontdekt, aanvankelijk een 'moederplant' met enkele kiemplanten. De soort heeft zich de afgelopen jaren steeds verder uit weten te breiden; in 2007 werden er ruim 40 planten geteld, waarvan er 14 tot bloei kwamen, en in 2009 130 planten, waarvan 60 bloeiend.

Afbeelding 7: Muurnavel (Hans Wijnberg)

Verbena officinalis – **IJzerhard** 119-489 HW Amsterdam-Spaarndammerbuurt; 20-tal planten op braakliggend zandig terrein aan het begin van Nieuwe Hemweg. 199-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; 10-tal planten in Van Boetzelaerstraat samen met *Verbena bonariensis* – **Stijf ijzerhard**.

Xanthium strumarium – **Late stekelnoot** HW Amsterdam-Westpoort; op diverse plaatsen, onder meer 10-tallen in brede berm Aziëhavenweg (114-490); enige 100-tallen op braakliggend terrein, hoek Luvernes-Noordzeeweg (115-489); vele 10-tallen op braakliggend terrein, hoek Kretaweg-Cyprusweg.

Met dank aan alle waarnemers: AL = meerdere waarnemers; Wendy Bach Kolling WBK*; Fons Baede FB; Henk Bakker HBa; Nancy de Bakker NdB; Koos Ballintijn KB; Peter Bartels PB; Frans van den Berg FvdB; Bertien Besteman BB; Claud Biemans CB*; Paul van den Boogaard PvdB*; Hans Bootsma HB; Robbert Bouman RB; Joop van den Brink JvdB; Ed Brinkkemper EB; Cora Bruin CBr*; Martin Camphuysen MC; Norbert Daemen ND; Tom Damm (TDa); Ton Denters TD*; Philipp Derks PDe; Paul van Deursen Pvd*; Jaco Diemeer JDi; Josie Dubbeldam JDu; Arthur van Dulmen AvD; Simon Flippo SF; Lucy Freese LF; Betty Goudsmit BG; Cor Gravestein CG; Frank van Groen FvG; Sipke Gonggrijp SG; Arjan de Groot AdG; Tineke Harlaar TH; Ely de Jong EdJ; Raymond van der Ham RvdH; Marianne van der Heijden MvdH; Valentijn ten Hoopen VtH*; Henk Hopman HH; Joost Kazus JK; Ruud van Kempen RvK; Petra Kerkhof PK; Marianne Kits van Heiningen MKvH; Bart de Knecht Bdk; Hetty Kole HKo*; Hein Koningen HK; Sanne Koolwijk SK; Martin Kramer MK; Sander Lagerveld SL; Reindert Leguyt RL; Wim Leurs WL; Benno te Linde BtL; Hetty Litjens HL; Elvira van Loon EvL; Hans Mankor HM; Nora van der Meijden NvdM; Martin Melchers MM; Saskia Molin SM; Jos Neutenboom JN; Aafke van Nierop AvN; Fred Nordheim FN; John Odink JO; Lida den Ouden LdO*; Simon Pepping SP; Annet Planten AP; Hella Pomarius HP; Erwin Reinstra ER; Roos van Rosmalen RvR; Arnout-Jan Rossenaar AJR; Rina Ruesink RR; Coen de Rijk CdR; Hans Schut HS; Jan Timmer JT; Geert Timmermans GT; Elza Vis EV; Annelies Visser AV*; Fred Vogelenzang FV; Bart Vreeken BV; Gerard en Henny Vriens GHV; Wim Vuik WV; Hanneke Waller HwA; Peter Wetzels PW; Hans Wijnberg HW; Nel Ypenburg NY; Ger van Zanen GvZ en de Werk- en adviesgroep muurplanten (leden *) WMP. WNL = waarneming.nl